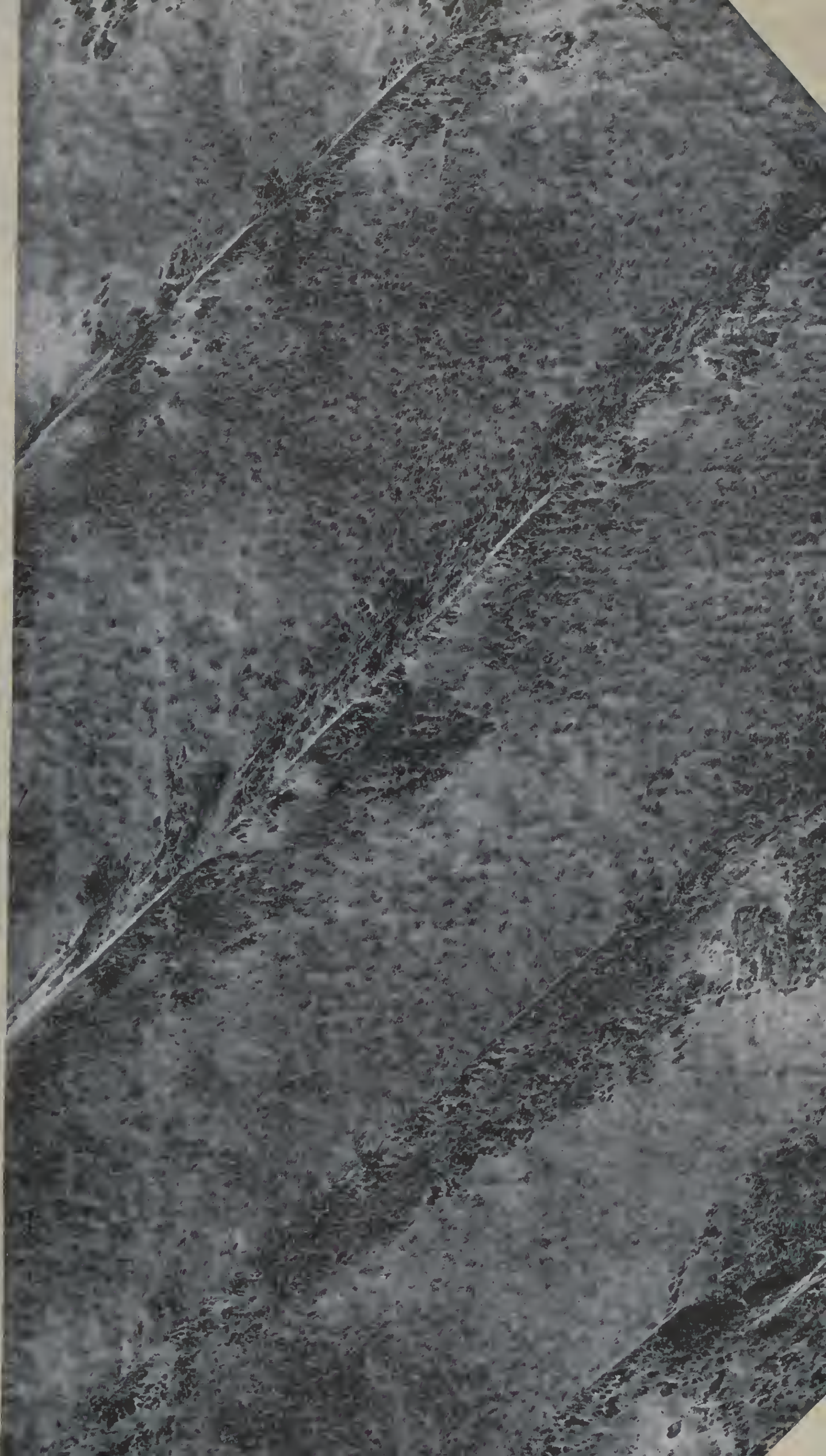

b 1751

Matheolus Perusinus

de memoria.

n. pl. n. d. n. pr.

HC.* 10906

342, 4°.

[Roma Joh. de Besicken & Sigm. Mayr.]

Cop I

M 38

Tractatus Clarissimi Philosophi et medici Matheoli ꝑusini de Memoria.

Am diu Brocarde ꝛ Bonauentura viri dignissimi ꝛ replicatis precib⁹ me sepissime prouocastis vt ego aliqua de memoria nutrienda ꝛ agenda colligerē. quā rem ego vobis sepe pollicitus sum: sed tenuit me diatenus continua agendarum rerum occupatio. tandem statui votis vestris parere ꝛ ita dn̄o adiuuante aliqua ꝛ ea vt puto digna ꝛ vobis vtilia aggregabo. ¶ Dicimus igit̄ ꝙ de hac materia nulluꝫ huc vsqꝫ inueni qui complete tractaret adiungendo .s. medicinalia cum aliis rebus qua artificiose memoriam augent. Alii eniꝫ vt Cicero maxime de artificiosa memoria tractarunt quo pacto videlicet regulis habitis potuisset memoria augeri. Ad ꝯsimile autem ꝓposituꝫ tractatū vidi quē Guilielmus de Brixia philosophus atqꝫ medicus ꝯposuerat. medici vero ecōtra tam noui q̄ꝫ veteres ad memoriā recuperandaꝫ si perdita esset ꝛ ad habitum fortificandū solū remedia medicinalia scripserunt. Ponamus igit̄ simul vtrūqꝫ studium vt ꝯplete discamus memoriā gubernare. Erunt igitur capitula duo in quoꝝ primo ponemus quō possum⁹ memoriam artificialem augere beneficio regularū. In secundo vero dicemus q̄liter id etiā fieri possit bn̄ficio medicinarum.

¶ Capitulum primum de artificio memorie augēde ꝑ regulas ꝛ documenta. Dicemus itaqꝫ ꝙ circa memoriā aut potentiam memorandi duo opera habemus. vnū quod dicitur memorari. aliud reminisci lꝫ reminisci non sit ꝑncipaliter memoratiue opus immo estimatiue licet hoc sine memoria fieri non possit. Ideo Aristo. duas distinguit potentias. quarū vnam vocauit memoriā alterā reminiscentiam. Prius ergo de memorari deinde de reminisci dicemus. Memorari igit̄ est retinere ꝛ conseruare imagines rerum prius ab aīa perceptorum. Primum igit̄ que bene meminisse volumus dū ea discim⁹ vel audim⁹ oꝫ multū attēte ꝛ ꝓfūde mētē apponere.

Sic enim diucius z firmius in memoria remanebũt.nã que superficialiter z sine attentõe videmus z audimus z si freq̃n ter tñ cito ea labi a memoria expimur.z ideo dicit Aristo. q̃dam semel.s.attente vidẽtes melius mẽoramur q̃ȝ altera vl' totiẽs.s.z nõ attẽte.vñ apud Platonis thimeũ scribit'.Ego vt probũ auditorẽ decet sine fmõe sub silentio mentẽ atqȝ au res parabo. Est aũt z hoc documentuȝ siue elemẽtũ vtile mul tum ad adiscendũ.nã is ẽ maxie docibilis qui attẽte pat⁹ est audire vt scripsit Tulius pmo nouoꝝ rethoricoꝝ Cuius rõ hec ẽ qa vt scdõ de aĩa habet'. Actus actiuoꝝ sunt in patiẽte pdisposito Attentio aũt magna auditorẽ disponit z parat ad pfunde z pfecte reassumendũ pus tñ intelligendũ.Conserua tio.n.sequit' intellecta vñ Gorgias vt fert' bñ dixit.vbi intẽde ris ingeniũ valet Felix itaqȝ q cũ attentõe audit atqȝ studet Secundũ admonimentũ est ꝙ in audiẽdis delectari z admi rari ad mẽorandũ multũ valent. Naȝ in qbus delectamur z admiramur multũ eis intẽdimus z in eis pfundamur z deti nemur. Attentio aũt magna z maxime pfunda vt dictũ ẽ ad mẽoriaȝ valet.Ualde igit' z admirari z delectari in his que attentõeȝ z pfunditatẽ inducũt.huius aũt signũ maxie hẽm⁹ in pueris quia qui multũ delectat' in formis z in signis reruȝ ppter hoc quia eis noue z insuete sunt earum bene memorã tur.Unde dicit Auerois ꝙ homo mẽoratur multotiens qd fecit in puericia bona rememoratõne.quia homo in puericia multum amat formas z figuras multum in eis delectatur z adiutatur.qua propter figuntur in eis bene et propterea dif ficile dimittunt. Aliam tamen in probleumatibus de pue- ris et eorum memoria causam assignat Aristotiles sed illaȝ velut rei nostre impertinentem hic admitto.Unde Tulius secundo rethoricoꝝ que acciderunt in puericia meminimus optime sepe propterea ꝙ nulla nisi noua aut admirabili re commouet' animus.Utile est igitur et si ita non sit reputare scientiam in qua studes esse valde bonam et honorabilẽ z ex cellentem atqȝ magnam et paucis notam et non tantuȝ scien

tiam sed etiam doctorem quem audis. Nam bona ⁊ honora
bilia appetimus ⁊ amamus. Magna autem ⁊ rara admira-
mur. Sed si despicias aut spernas scientiā in qua studes vel
doctorem a quo audis non bene percipies nec retinebis. Unͦ
inter claues sapientie ponitur honor magistri. quare non est
mirandum si auditores huius seculi parum proficiunt quia
de se confidentes magistrum spernunt quare tales proficere
non videmus. Rursus et tertium est admonimentum quia
memoria hominū labilis est ⁊ turbe non sufficit vt dicit Se
neca. Necesse breuia et pauca esse que memorari volumus.
Idem oportet ea que facilius retinere volumus ad summā
quandam ⁊ paucitatem reducere. Hoc enim modo facilius
retinebimus et propter hanc totius memoriam habebimus
in summa illa. Et ideo communi ad quod reduximus om-
nia includuntur. Unde dicit Philosophus Tertio Topi
corum. In argumentationibus propositiones memorabili-
ter scire oportet. Nam vel de in memorali propositiones cō
munes tantum posite statim faciunt illa memorari. Contra-
rio igitur modo procedere debet discens ⁊ memorans. Naꝫ
que discimus oportet per plura explicari et diuidi. Sed
illa que volumus meminisse colligere et breuiare oportet.
Unde peroptime dicitur ab Hugone in Didascalicon. Si
cut ingenium in diuidendo inuestigat et inuenit ita memo-
ria colligendo custodit. Oportet ergo vt que discendo diuisi
mus commendendo memorie colligamus. Colligere au-
tem est ea de quibus prolixius scriptum vel disputatum est
ad breuem quandam et etiam compendiosam sumam redi-
gamus. Habet namqꝫ omnis tractatio aliquod principium
cui tota vita ⁊ vis sententies immittitur et ad ipsum cun
talia referuntur hoc querere et considerare colligere est.
Quidam fons est cuius sunt multi riuuli. Anfractus fluuii
non sequere Tene fontem et totum habes. Idcirco etiam
dico ꝑ memoria hominis hebes est et breuitate gaudet.

Et si in multa diuidit' minus in singulis. vñ z qui circa pau ca occupantur z solicitant' melius memorant' q̄re fiet exem- pli gr̄a qñ quis de sero multa legerit z illos voluerit memo rari reducere illam quendā breuem numerū z sic omnem fa- ciliter memorabit'. Adhuc autem quartū admonimentū erit q̄a memoria hōis labilis est oportet eā cū multa memoriter discere volumus p̄ partes secare minutas z diuisis z nō siml' illa perlegere z vna p̄ticula memoriter scita aliquātulū pau sare. Deinde p̄ma repetita ē ad scd̄am deiñ ad tertiā z sic per ordinē vsq; in finē p̄ueniendo sic cū nō ē difficultas nec tedi um. Vñ Martianus in rethorica sua si lōgiora fuerit adiscē da diuisa p̄ partes facilius inherescunt. Vñ bene dicit poeta Scire si vis hanc rem tota sit seperata minutim. Amplius z q̄ntum documentū ut dicit p̄hūs meditatōnes memoriam saluant in reminiscendo ac p̄petuo retinendo frequenter ꝯsi- derare z cogitare oportet que ꝯseruare intendimus. Sic.n. non ꝯtingit obliuio. Unde seneca memoria nihil p̄dit nisi ad qd̄ sepe non respicit. Unde scribit' in Didascalicon. Prin- cipiū in lectōne est ꝯsideratio z ꝯfirmatio in meditatiōe. vnde recte meditatio interpretat' mentis dictatio. Eggregie igitur hoc admonimentū z ante p̄ximū que maxime ad memoriā cōferunt simul tangunt' in Didascalicon his v̄bis. In omni doctrina breue z aliquid certū colligere qd̄ in arcula memo rie recondat'. Unde postmodū cum res exigit aliqua deriuē tur. vnde hec etiā sepius replicare z de vētre memorie ad pa latum tractare necesse est. Vñ rogo te ne multū leteris q̄sq̄s es sicut multi faciunt si multa legeris aut multa legēdo per cutreris. Sed bene leteris si multa q̄ p̄curreris intellexeris. discurs sup̄ oīa fugias cū sanctus Thomas dicit in ep̄l'a sua didascala ad frēm studentē z nō tantū si intellexeris s̄ cū reti nere potueris. Examina igit' te ipsum cū legis z quantū te- nere poteris tantū legas si vis memoriā exercere. Sed si vis tonū illū lectionis habere z in eo delectari legere potes quā tum desideras sed paruz inde retinebis quod pulchre sanct9

Thomas dicit vt retulimus discursum sup oia fugias. alias enim nec legere multum prodest nec intelligere pdest i quez ad memoriã. Si eniz legimus multa que tenere nõ possum⁹ siue illa intelligamus siue non illoꝝ non memorabimur. que enim tenere non possumus nec illa memorari cũ memorari ꝛ tenere idem sint vt ab origine p̃diximus. Et sic iam d̃ arte ꝛ modo memorandi satis sit dictum. Consequens autem est doctrinam ꝛ artẽ reminiscendi tractare.

¶ Tractatus secundus de reminiscentia. Cum itaqȝ scd̃um Aristo. ordo ꝛ ↄsequentia reminiscibiliũ causa sit reminiscendi oportet ea quoꝝ vnum p alterũ reminisci volumus ordinationẽ ꝛ ↄsequentiã habere cũ reminisci quod memorari dicitur sit p aliqua in memoria retenta inuestigare ꝛ reinuenir̃ oblita. Ad inuestigatõem ergo oblitoꝝ vt reinueniant̃ necessario est regrere ordiez illoꝝ quoꝝ intendimus reminisci. vñ dicit phũs q̃ bene adinuicẽ ordinata sunt bñ sunt reminiscibilia. que vero male grauiter. Ideo oportet ea in qbus studemus si bene ordinata sunt meditari frequenter ꝛ in ↄsuetudinem ſm ordinẽ illum illa reducere. Si autem nõ bene ordinata sunt debemus ea quantũ possumus ordinare ꝛ ſm illũ ordinẽ meditando ↄsuescere. Nã si ea in quib⁹ studem⁹ nũc vno modo vel ordie nũc alio ↄsiderem⁹ ordo coꝝ nõ ↄfirmabit̃ i nobis sicut dixit Seneca nõ ↄualescit planta q̃ sepe trãsfert̃. Debem⁹ igit̃ ea quoꝝ facile remisci volum⁹ a p̃ncipio bñ ordiata cape vel a rei natura vel a mgr̃is vel a nobisipsis ꝛ ſm ordinẽ ↄsuetudini reducere. Secundũ documentũ dicemus ꝙ amplius qa vt dicit phũs quo ordie p̃mo res apprehense sunt ꝛ considerate ab aia eo ordine se habẽt motus idẽ impr̃ssiones facte in aia ex eoꝝ apprehensione. Motuũ aũt ordo ꝛ ↄsequentia cã ẽ remiscendi. ex eo.n. ꝙ post p̃mũ motum nat⁹ ẽ seq. scd̃s remisci ↄtingit vt dicit phũs Oportet igit̃ a p̃mo ꝛ p ordinẽ incedere ad rehabendũ oblitũ qd̃ q̃rim⁹. pp ter hoc.n. ꝛ ppter ↄsuetudinẽ q̃ ordo ille ẽ velocius nobis concurrit oblitũ. vñ videm⁹ cũ i aliq̃ arte sumus noui si p ordiez

quod audiuimus incipiēdo interrogemur facilius rñdemus. Si aūt ordie mutato rñdebimus id fiet male aut cū difficultate vñ ꝛ pueros cū aliquid qd legerint referūt si alicuius cōsequentiū sint obliti ꝑcipimus a capite incboari. Sic.n.aliquotiens a pncipio iterando id eorū occurrit memoriis qd ꝑus erāt obliti. Tertiū documentū. Dicit eniȝ Phūs ꝙ ex vno similiū ꝯtingit reminisci alterius. vñ cum fuerimus obliti cogitare de Uirgilio nobis occurrit Homerus cū Auerois. dicit ꝙ memorari ꝯtingit ꝓpter suuȝ simile ꝛ ita debem⁹ illud sepe reuoluere ꝛ sic facile obliti reminiscemur. Quartum documentū nos ad remisci iuuat cogitatio ꝯrii vt dicit phūs vt cogitamus Achillem venit in mentē Hector cuius eramus obliti. Quintū documentū dicit Aristotiles ꝙ loc⁹ vbi aliqua tractauimus pncipiū est reminiscendi. vnde vtile est locū cōsiderare in quo dicta aut facta sunt illa quoꝝ volumus reminisci. Uñ Cicero ꝑ memoria artificiali habenda docet stabiliri q̄dam loca ꝛ illis cogitat⁹ facile venim⁹ in oblitum. Sextū documentū quia fantasia multū ab imaginatōe mouet̃ oportet stabilire quasdā imaginatiōes que similitudines habeant cū his q̄ volumus recordari. Exemplū si volumus reminisci pontis Citini qui est vnus de pontibus Patauinis ponemus in memoriā pontē magnū ꝛ hoīem curuū ꝛ sic facile pont⁹ Citini remiscimur. Hoc.n.documētū cū supiori est fundamentū artificialis memorie. Que igit̃ ad artem ꝛ doctrinā memorādi ꝛ remiscendi ꝑtinent viri digni dixisse sufficiant. Qui auteȝ plura de hmōi legere desiderat videat vberiorē tractatū nr̃m qui est a nobis de hac materia ꝯpositus. Multa quidē adduxi etiā ad vba eoꝝ que ab aliis ꝑcipere potui vt sermo noster ꝯpletior esset nunc vero ad medicinalia transeamus.

¶ Capitulum secundū ꝯseruare vel augere memoriā cū medicinalibus opus est laboriosissimum quia thesaurus iste bonam corꝑis dispositionē requirit ꝛ optimū vite ordinē. Ponemus tñ aliqua succincta q̄ apud nr̃os auctores erūt multe

vtilitatis cōiter qa memoria fit labilis ab humido z frigido seruent̃ iste regule que sequunt̃.

¶ Prima regula Corpus teneat̃ mundum a sup̃fluitatib⁹ vnde quottidie sit ventris beneficiū z si nō naturale fiat artificiale. Uina magna fugiant̃ immo vtile est si quis vult bonam habere memoriā vt aliquot dies abstineat a vino et loco eius aqua vtat̃ zucari. Uitet accumina sicut alia z hmōi z legumina omnia. Superuitet coitū superfluum z carnes facilis digestionis. Acetum z acetosa. Cepe etiam maxime nocent vt dicit Auicenna.

¶ Secūda regula Buglossa z zinciber sunt optima memorie quolibet administrata z maxime zinciber conditū bis in ebdomada aut ter ieiuno stomacho ad quantitatem castance demane capiat.

¶ Tertia regula Mirobalani conditi sunt optimi scilicet semel in ebdomada sumere vnum sisimbrum et est species mēte scđm Auicennam est optimum.

¶ Quarta regula. Confectio anacardina ad quantitatē cicer is sumpta in ebdomada semel in aurora confert mirabiliter Similiter diambra scđm Auicennam z alios doctores medicine.

¶ Quinta regula. Oleum pbōrum. secundū mensem mirabiliter occupatio inunctio ex eo reparat mememoriam.

Hec igit̃ sunt viri digni medicinalia que inter alia electissima p̄ ꝯseruanda memoria z ita finē facio.

